

فضائل چھار کلمہ

بِحَمْدِ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

مؤلف: عبدالرزاق بن عبد المحسن البدر
مترجم: قریب اللہ مطیع

Ketabton.com

فضائل چهار کلمه

(سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبر)

مؤلف: عبد الرزاق بن عبد المحسن البدر

مترجم: قریب الله «مطیع»

مشخصات کتاب:

اسم کتاب: فضایل چهار کلمه

مؤلف: عبد الرزاق بن عبد المحسن البدر

مترجم: قریب الله «مطیع»

کمپوز: عبد الرافع

دیزاین: فضل ربی «عزیزی»

چاپ: اول

تعداد چاپ: ۵۰۰۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام
على إمام المرسلين، نبينا محمدٍ وعلى آله
وأصحابه أجمعين، أما بعد:
خداوند متعال چهار کلمه را به فضایل بزرگ، و
صفات با شکوه اختصاص داده است که دلالت
آشکار به عظمت و بلندی منزلت آنها نسبت به
سایر کلمات می کند این چهار کلمه عبارت اند از
(سبحان الله، والحمد لله ولا إله إلا الله،
والله أكبر).

در مورد فضیلت این کلمات روایاتی زیادی وارد
شده است که همه دلالت به شأن و مرتبه عالی
آنها در نزد خداوند می کند و هرکسی این
کلمات را روزانه بخواند، از پاداش بی شمار و
ثمرات نیک دنیوی و اخروی برخوردار خواهد
شد.

روایاتی را که در اینجا گنجانیده ام بخشی از
کتاب (فقه الأدعية والأذکار) میباشد و مناسب
دیدم تا آنها را یکجا نمایم، چنانکه بعضی از برادران

معزز از من خواستند این روایات را بشکل رساله کوچکی در آورم تا در دسترس همگان قرار گرفته و برادران و خواهران مسلمان ما از ثواب و پاداش آن مستفید گردند.

برادران و خواهران مسلمان! فضایل و پاداش این کلمات چهار گانه را با توجه و دقت بخوانید، تا شاید عزمها و همت ها را به حرکت درآورده بکار اندازد و راسخ گرداند. امیدواریم با توفیق خداوند بتوانیم این کلمات عظیم شأن را ورد زبان خود ساخته بر آن مداومت و محافظت نمائیم. خداوند همه مان را به عمل نیک توفیق عطا فرماید.

حالا روایاتی که در مورد این کلمات چهار گانه ذکر شده است خدمت تان عرض میداریم. ۱- این چهار کلمه از محبوبترین سخنان در نزد خداوند است، امام مسلم از سمره بن جندب رضی الله عنه نقل می کند که رسول الله ﷺ فرمودند: «محبوبترین سخن در نزد خداوند متعال چهار کلمه است، به هر یکی از آنها آغاز کنی، باکی ندارد:

«سبحان الله، والحمد لله، ولا اله الا الله، والله اكبر»^(۱).

ابوداود طیالسی این چهار کلمه را در مسندش به این لفظ نقل کرده است: (چهار کلمه است که از پاکیزه ترین سخنان و از قران است به هر یکی از آنها آغاز کنی باکی ندارد: (سبحان الله، والحمد لله، ولا اله الا الله، والله اكبر)^(۲).

۲- این چهار کلمه در نزد رسول الله ﷺ از آنچه آفتاب بر آن طلوع نموده محبوبتر میباشد - یعنی بهتر و محبوبتر از همه دنیا و دار و ندارش - چنانکه امام مسلم از ابوهریره رضی الله عنه نقل می کند که رسول خدا ﷺ فرمودند: (یقیناً گفتن: سبحان الله، والحمد لله، ولا اله الا الله، والله اكبر در نزد من از آنچه که آفتاب بر آن طلوع نموده محبوبتر است)^(۳).

(۱) صحیح مسلم (۲۱۳۷).

(۲) مسند طیالسی ص: ۱۲۲.

(۳) صحیح مسلم (۲۶۹۵).

۳- و از فضایل چهار کلمه آنچه در مسند امام احمد و شعب الإیمان بیهقی با اسناد جید از عاصم بن بهدله، از ابی صالح از ام هانی بنت ابی طالب روایت شده که فرمود: روزی رسول الله ﷺ بر من گذشت به ایشان گفتم: من کهن سال و ضعیف شده ام پس مرا به عملی امر نمائید تا آنرا نشسته انجام دهم. پیغمبر ﷺ فرمودند: (صدبار سبحان الله بگو، مانند اینست که صد برده از اولاد اسماعیل علیه السلام را آزاد کرده باشی، و صد بار الحمد لله بگو، مانند اینست که صد اسپ زین و لگام شده را در را خدا (جهاد) فرستاده باشی، و صدبار الله اکبر بگو، برابر است با صد شتر قلاده شده ای که - برای قربانی سوق داده شده - و قبول شده در نزد خداوند باشد. و صد بار - لا اله الا الله بگو: میان آسمان و زمین را پر میکند و هیچ کسی در آن روز نمی تواند عملی به این برزگی انجام داده تا بسوی آسمان بلند شود، مگر اینکه مانند خودت انجام دهد))^(۴).

منذری می فرماید: امام احمد با اسناد حسن

آنرا نقل کرده است^(۵)، و علامه البانی رحمت الله علیه سند آنرا حسن گفته است^(۶).

برادران و خواهران مسلمان! در این پاداش بزرگی که در برابر چهار کلمه داده میشود خوب دقت کنید، کسیکه صد بار **سبحان الله** بگوید مانند آزاد کردن برده گانی از اولاد اسماعیل علیه السلام است، در اینجا اولاد اسماعیل علیه السلام بطور خصوص ذکر شده است زیرا آنها از شریف ترین خانواده های عرب هستند.

و کسیکه صد بار **الحمد لله** بگوید مانند آنست که صد اسپ زین ولگام شده را بخاطر حمل و نقل مجاهدین و سربازان اسلام صدقه نموده باشد. و کسیکه صد بار **الله اکبر** بگوید پاداش قربانی صد شتریکه مورد پذیرش خداوند قرار گرفته باشد، حاصل می نماید. و کسیکه صد بار **لا اله الا الله** بگوید، میان آسمان و زمین را پرمیکند.

(۵) ترغیب و ترهیب ۲ / ۴۰۹.

(۶) سلسله صحیحہ البانی ۳ / ۳۰۳.

۴- چهار کلمه محوکننده گناهان است: از عبد الله پسر عمرو بن العاص رضی الله عنهما در مسند احمد و ترمذی و مستدرک روایت شده است که پیامبر ﷺ فرمودند: (بر روی زمین مردی نیست که بگوید: لا اله الا الله، والله اکبر و سبحان الله، والحمد لله ولا حول ولا قوة الا بالله مگر اینکه گناهانش نابود می شود اگرچه اضافه از کف دریا باشد). ترمذی این حدیث را حسن گفته و حاکم آنرا صحیح گفته، ذهبی سخن وی را تائید کرده است چنانکه امام البانی آنرا حسن گفته است^(۷).

مراد از گناهان درین حدیث گناهان صغیره است، امام مسلم از ابوهریره رضی الله عنه روایت می کند که پیغمبر ﷺ می فرمود: نماز های پنجگانه و جمعه تا جمعه و رمضان تا رمضان سبب بخشش و محوگناهی که در میان میشود می گردد، بشرطیکه از گناهان کبیره

(۷) مسند احمد ۲ / ۱۵۸، ۲۱۰، ترمذی (۳۴۶۰) و مستدرک ۱ / ۵۰۳ و صحیح جامع (۵۶۲۶).

پرهیز شود)^(۸).

پس محو گناهان صغیره مقید و مشروط به اجتناب از گناهان کبیره است زیرا گنهان کبیره و بزرگ را جز توبه چیز دیگری محو نمیکند. به همین معنی در حدیثی که امام ترمذی و غیره از انس بن مالک نقل کرده اند آنحضرت ﷺ بر درختیکه برگ های خشک داشت گذشت و با عصای خویش آنرا تکان دادند و برگهایش بر زمین ریخت، سپس آنحضرت علیه السلام فرمودند: (گناهان بنده با گفتن: الحمد لله وسبحان الله ولا اله الا الله والله اکبر چنان میریزد طوریکه برگهای این درخت فروریخت) شیخ البانی این حدیث را حسن گفته است^(۹).

۵- از فضایل چهار کلمه اینست که آنها نهال های بهشت هستند. امام ترمذی از عبد الله بن مسعود نقل می کند که پیغمبر خدا ﷺ فرمودند: ابراهیم علیه السلام را در شب اسرا و معراج ملاقات نمودم. فرمود: ای محمد به امت از طرف من سلام برسان و خبرشان ده که بهشت دارای خاک و آب خوب و جایگاه فراخی است و

(۸) صحیح مسلم (۲۳۳).

(۹) سنن ترمذی (۳۵۲۳) و صحیح جامع (۱۶۰۱).

دانه آن سبحان الله، والحمد لله ولا اله الا الله
والله اكبر، است^(۱۰).

در سند این حدیث هر چند عبدالرحمن بن اسحاق است اما دو شاهد دیگری از حدیث ابو ایوب انصاری و عبد الله بن عمر رضی الله عنهم دارد که با آن قوی میشود. مراد از کلمه قیعان در حدیث این است که جنت فراخ، و دارای خاک نیکو است نهال هایش باگفتن این کلمات رشد نموده جوان میشود چنانکه نهال در زمینی نرم و هموار و حاصل خیز این دنیا بزودی می روید^(۱۱). ذکر این کلمات نعمت انسان را در بهشت می افزاید و آنرا زیب و زینت میدهد.

۶- و از فضایل چهار کلمه: هیچکسی در نزد خداوند بهتر از مرد سالخورده ای نیست که الله اکبر و سبحان الله ولا اله الا الله والحمد لله زیاد بگوید و آنرا ورد زبان خود گرداند. امام

(۱۰) سنن ترمذی (۳۴۶۲) والبانى آنرا حسن خوانده است، سلسله صحیحه (۱۰۵).

(۱۱) النهایه از ابن اثیر ۴ / ۱۳۲.

احمد و نسائی در عمل یوم و ليله باسند حسن از عبد الله بن شداد روایت می کنند که سه نفر از بنی عذره نزد پیغمبر ﷺ آمدند و به اسلام مشرف گردیدند. پیغمبر ﷺ فرمودند: کدام کس آنان را با خود می برد؟ طلحه گفت: من. آنها نزد طلحه بودند تا آنکه پیغمبر خدا ﷺ لشکری را فرستاد و یکی از آنان نیز با آنها بیرون شده جام شهادت نوشید، سپس پیغمبر خدا لشکری دیگری فرستاد و یکی از آنها نیز بیرون شده به شهادت رسید، راوی می گوید: سومی در بسترش وفات نمود.

طلحه رضی الله عنه فرمود: من هر سه آنها را در خواب دیدم که در بهشت اند مردیکه در بسترش وفات نموده بود دیدم در پیشروی قرار دارد و آنکه در اخیر شهید شد در عقب وی است و شهید اولی را در عقب آندو دیدم. طلحه فرمود: این خواب مرا به شگفت آورد، سپس نزد رسول خدا ﷺ آمدم و موضوع را برایشان حکایت کردم، آنحضرت علیه السلام فرمودند: (چرا از این خواب

تعجب کردی، هیچکسی در نزد خداوند بهتر از مؤمنی نیست که در اسلام سالیان دراز گذرانده **الله اکبر، سبحان الله، ولا اله الا الله والحمد لله** زیاد بگوید^(۱۲).

این حدیث عظیم الشان دلالت بر فضیلت کسانی می کند که عمر طولانی و عمل نیکو دارند و زبانشان همیشه به ذکر خداوند تر و مشغول است.

۷- و از فضیلت چهار کلمه اینست که خداوند آنها را برای بندگان خود برگزیده، پاداش و ثواب بزرگی را برای گوینده آن آماده کرده است، در مسند امام احمد و مستدرک حاکم باسند صحیح از حدیث ابوهریره رضی الله عنه و ابوسعید رضی الله عنهما روایت است که رسول خدا ﷺ فرمود: (خداوند چهار کلمه را از سخنان برگزیده است: **سبحان الله، والحمد لله ولا اله الا الله**

(۱۲) مسند أحمد ۱/ ۱۶۳، و سنن کبری از نسائی، کتاب عمل الیوم واللیلہ ۶/ ۱۰۷۴ والبانی آنرا در سلسه احادیث صحیحہ خود حسن گفته است (۶۵۴).

والله اکبر، پس کسیکه سبحان الله بگوید
برایش بیست نیکی نوشته می شود و از او بیست
گناه کم میگردد. و کسیکه الله اکبر بگوید مانند
آن است، و کسیکه لا اله الا الله بگوید، نیز مانند
آن است، و کسیکه الحمد لله رب العالمین از
نزد خود بگوید برایش سی نیکی نوشته میشود و از
او سی گناه کم میگردد^(۱۳).

ملاحظه میگردد، ثواب حمد گفتن
(الحمد لله) که از نزد خود بنده باشد بیشتر از
دیگر کلمه ها است زیرا غالباً حمد و شکر به
سببی چون خوردن، نوشیدن یا بدست آوردن
نعمتی صورت میگیرد، گویا در مقابل نیکی که
بنده از آن بهره مند شده است آنرا می گوید، ولی
هنگامیکه بنده از نزد خود حمد گفتن را آغاز کند
بدون اینکه چیزی وی را با آن وادار کرده باشد،
ثواب بیشتری دارد.

۸ - و از فضیلت چهار کلمه اینست که سپر و

(۱۳) مسند ۲ / ۳۰۲، ومستدرک ۱ / ۵۱۲ و البانی در صحیح جامع رقم
(۱۷۱۸) آنرا صحیح گفته است.

پناهگاهی از آتش دوزخ و در روز قیامت نجات دهند و پیشروی گوینده خود قرار می گیرند، حاکم در مستدرک و نسائی در عمل یوم و لیله دیگران باروایت ابوهریره نقل می کند که پیامبر خدا ﷺ فرمودند: (سپردهای تان را بگیرید). گفتیم: ای رسول خدا آیا از دشمنی تازه وارد؟ فرمودند: (نه! بلکه در مقابل دوزخ، بگوئید: سبحان الله، والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر، زیرا این کلمات در روز قیامت نجات دهند و پیشروی گوینده اش می آیند، و همانا این کلمات کارهای شایسته ای است که ثمره و ثواب آنها باقی و جاودانه است)) حاکم فرمود: این حدیث صحیح و با شرط مسلم است لیکن آنرا درج نکرده است و ذهبی باحاکم موافق است و امام البانی آنرا صحیح گفته است^(۱۴).

این حدیث نه تنها مشتمل بر اوصافی که در مورد این کلمات ذکر گردید است بلکه آنها اعمال نیک و پاداش و ثمره ماندگار و جاودانه

(۱۴) مستدرک ۱ / ۵۴۱، سنن کبری، کتاب عمل الیوم واللیله

۲۱۲/۶ و صحیح الجامع ۳۲۱۴.

است. خداوند میفرماید **(وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا)** ^(۱۵).

یعنی: (و اما اعمال شایسته ای که نتایج آنها جاودانه است، بهترین پاداش را در پیشگاه پروردگارت دارد، و بهترین امید و آرزو است).

۹- از فضایل چهار کلمه اینست که آنها در اطراف عرش خداوند متعال حلقه زده با صدائی همچو زنبور عسل گوینده خود را یاد می کنند ، در مسند احمد و سنن ابن ماجه ، و مستدرک حاکم از نعمان بن بشیر رضی الله عنهما روایت شده که آنحضرت ﷺ فرمودند: (همانا آنچه از جلال و عظمت خداوند ذکر می کنید، تسبیح **(سبحان الله)** و تکبیر **(الله اکبر)** و تهلیل **(لا اله الا الله)** و تحمید **(الحمد لله)** است که در اطراف عرش رحمن حلقه زده صدائی همچو زنبور عسل دارند که از گوینده خود یاد می کنند، آیا کسی از شما دوست ندارد تا همیشه از وی با گفتن این کلمات در نزد خداوند یاد آوری شود، یا کسی اورا

در نزد خداوند یاد کند؟).

بوصیری در زوائد سنن ابن ماجه گفت: سند این حدیث صحیح و رجال آن همه ثقه اند، و حاکم نیز آنرا صحیح گفته است^(۱).

این حدیث شریف بیانگر فضیلت چهار کلمه است که اطراف عرش رحمن را پر نموده باصدائی همچو زنبور عسل، از گوینده و ذکر کننده خود یاد می کنند، این بهترین بهره ای برای ذکر کننده چهار کلمه است که برای همیشه در عالم بالا و مقام عالی قدر از وی یاد میشود. چنانکه در متن حدیث گذشت: (آیا کسی از شما دوست ندارد تا کسی او را یاد کند یا همیشه از وی با گفتن این کلمات، یاد شود؟!).

۱۰- و از فضایل چهار کلمه اینست که پیغمبر خدا ﷺ به امتش آگاهی داده است آنها در ترازوی اعمال گران است، نسائی در عمل یوم وليله و ابن حبان در صحیحش، و حاکم و دیگران از ابی سلمه رضی الله عنه روایت نموده

(۱۶) مسند ۴ / ۲۶۸ ، ۲۷۱ ، و سنن ابن ماجه (۳۸۰۹) و مستدرک ۱ /

اند که گفت: من از رسول الله ﷺ شنیدم که فرمود: (به به، - و اشاره با پنج انگشت دستشان نمود - چقدر این کلمات در ترازوی اعمال گران است!! سبحان الله، والحمد لله، ولا اله الا الله والله اکبر، و مرد مسلمانیکه فرزند صالحش بمیرد و پاداش آنرا از خداوند بخواهد)). حاکم این حدیث را صحیح گفت و ذهبی با او موافق است^(۱۷).

و این حدیث شاهی دیگر از ثوبان رضی الله عنه دارد که بزار آنرا در مسندش ذکر کرده اضافه نمود: سندش حسن است^(۱۸). (به به) کلمه ای است که در وقت تعجب و بیان فضیلت چیزی گفته میشود.

۱۱- از فضایل کلمه چهار گانه اینست که برای بنده با گفتن هر کلمه آن صدقه است، امام مسلم در صحیح خود از ابوذر رضی الله عنه روایت می کند که عده ای از صحابه پیغمبر خدا

(۱۷) سنن کبری، کتاب عمل یوم وليله ۵۰/۶ و صحیح ابن حبان

(الإحسان) ۱۱۴/۳ رقم (۳۳۸) مستدرک ۵۱۲/۱، ۵۱۱.

(۱۸) کشف الاستار عن زوائد البزار ۹/۴ رقم (۳۰۷۲).

ﷺ گفتند: یارسول الله! پاداش را ثروتمندان بردند، مثل ما نماز گزارده و روزه می گیرند و آنچه از مالشان از حاجت شان افزون باشد آنرا صدقه می دهند. فرمودند: آیا خداوند برای شما چیزی نداده که آنرا صدقه دهید؟ همانا در هر تسبیح (سبحان الله) گفتن صدقه است و هر تکبیر (الله اکبر) گفتن صدقه است و هر حمد (الحمد لله) گفتن صدقه است و هر تهلیل (لا اله الا الله) گفتن صدقه است، امر به کارهای خوب صدقه است و نهی کردن از کارهای بد صدقه است و در همبستری با همسر صدقه است، گفتند: یارسول الله! یکی از ما شهوت خود را بر آورده میسازد در آن اجر و مزد است؟ فرمودند: آیا اگر آن را در حرام بنهد بروی گناه نیست؟ همچنان اگر آنرا در حلال بنهد برای او اجر است^(۱۹).

فقرا گمان کردند که صدقه تنها در مال و ثروت است و آنان از اینکار عاجز اند، ولی پیغمبر

خدا ﷺ به آنها خبر داد که عملی کردن همه کارهای نیک و خوب صدقه است و در ابتدای همه آنها گفتن چهار کلمه است: (سبحان الله، والحمد لله، ولا اله الا الله، والله اکبر).

۱۲- از فضایل چهار کلمه اینست: کسیکه قرآن کریم را درست خوانده نمیتواند، رسول الله ﷺ گفتن چهار کلمه را تلافی نخواندن قرآن برای چنین اشخاص قرار داده است. ابوداود، نسائی، دارقطنی و دیگران از ابن ابی اوفی رضی الله عنهما روایت نموده اند که شخصی نزد رسول الله ﷺ آمد و گفت: یا رسول الله من نمیتوانم قرآن کریم را بیاموزم پس بمن چیزی بیاموز تا تلافی آن شود. رسول الله ﷺ فرمود: (بگو: سبحان الله، والحمد لله، ولا اله الا الله والله اکبر ولا حول ولا قوة الا بالله) مرد بادیه نشین دو دست خود را جمع کرده گفت: این برای پروردگار من است پس برای من چه؟ فرمودند: (بگو: اللهم اغفر لی وارحمنی وعافنی وارزقنی واهدنی) یعنی: (بارخدا یا مرا

بیامرز و بر من رحم کن و عافیتم ده، و روزیم عطا کن و هدایتم نما) مرد بادیه نشین این کلمات را شنیده کف دست خود را جمع کرد، سپس پیغمبر ﷺ فرمود: (این مرد دو دست خود را از خیر پر کرد) ^(۲۰).

محدث ابو طیب عظیم آبادی در تعلیقش بر سنن دارقطنی گفت: سند این حدیث صحیح است. و البانی رحمه الله گفت: سندش حسن است ^(۲۱).

این بود مجموعه از روایاتی که در باره چهار کلمه روایت شده است، پس هر که آنرا به تعمق و تدبر بخواند، خواهد دانست که این چهار کلمه برای مرد مؤمن چقدر سودمند و مفید بوده از مرتبه عالی و گران مایه برخوردار است چنانکه بعضی از علما فرموده اند که همه اسمای خداوند زیر این چهار کلمه مندرج است، مثلاً آنعده نام های که به پاکی و تنزیه خداوند دلالت می کند

(۲۰) سنن ابی داود (۸۳۲) و سنن نسائی ۱۴۳/۲ و سنن دارقطنی ۳۱۳/۱

۳۱۴.

(۲۱) صحیح ابی داود ۱۵۷/۱.

مانند قدوس و سلام، زیر کلمه **سبحان الله** داخل است.

و کلمه **الحمد لله** مشتمل بر اثبات کمال در اسما و صفات خداوند تعالی است و کلمه **الله اکبر** بزرگی و عظمت خداوند را بیان می کند و هیچ کسی ثناوصفت خداوند را شمرده نمیتواند، پس ذاتیکه دارای چنین صفاتی باشد بدون شک معبود برحق است و همه معبودات دیگر باطلند^(۲۲).

پس میتوان گفت: **سبحان الله** (تسبیح) هر صفتی را که لائق جاه و عظمت خداوند نیست نفی می کند، **والحمد لله** (تحمید) انواع کمال در اسما و صفات و افعال خداوند را ثابت می سازد، **ولا اله الا الله** (تهلیل) یگانه پرستی و اخلاص در عبادت خداوند و بیزارى از شرک را بیان می کند و **تکبیر (الله اکبر)** بزرگی و عظمت خداوند را بیان می کند و هیچ چیزی بزرگتر از خداوند وجود ندارد.

برادرم! حالا دانستی که چهار کلمه چقدر پر

(۲۲) تفسیر باقیات صالحات از علانی ص: ۴۰.

عظمت است و چه اجر و پاداش بزرگی در نزد خداوند برای گوینده آن است، از خداوند متعال خواهانیم تا همه ما را توفیق داده آنرا ورد زبان مان گرداند، و ما را در زمره مردمانی شامل گرداند که همیشه زبانهای شان به ذکر خداوند تر است.

وبالله التوفیق

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه
أجمعین.

فضل الكلمات الأربع

بِحَاجِنِ اللَّهِ وَالمُحَمَّدِ وَلا إِلَهَ إِلا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ

مؤلف: عبدالرزاق بن عبد المحسن البدر

مترجم: قريب الله مطيع

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**